

► **Materijali o Socijalnoj Demokratiji**

Christoph Zöpel

**Socijalistička Internacionala
i globalna demokratija**

Socijalistička Internacionala i globalna demokratija.....	3
Globalna Demokratija - aspekti političko-naučne diskusije	4
Internacionalne zajednice demokratskih partija.....	6
Istorija Socijalističke Internacionalne posle II svetskog rata - od evropske do globalne Zajednice partija.....	6
Globalna politika u Socijalističkoj Internacionali.....	7
Govaernance in a Global Society - The Social Democratic Approach.....	8
Akcionni plan za globalnu demokratiju.....	9
SI-Concils u Madridu i Johanesburgu i sednice SI-izvršnih organa.....	10
Spisak literature.....	11

Prevod sa nemačkog jezika

Christoph Zoepel
"Die Sozialistische Internationale und
Globale Demokratie"

ISBN:

Međunarodna politička analiza
Odsek za međunarodni dijalog Friedrich Ebert
Stiftung
D-53170

Socijalistička Internacionala i globalna demokratija

Socijalistička Internacionala (SI), koja je osnovana u Frankfurtu na Majni, proslavila je u junu 2001. u Lisabonu, u okviru jednog od sastanaka svog Saveta, pedesetogodišnjicu postojanja. U predgovoru publikacije o izložbi koja je tim povodom prezentirana - "50 godina Socijalističke Internacionalne za Socijalnu Pravdu i internacionalnu solidarnost u miru i slobodi", piše njen predsednik, tadašnji predsednik Vlade Portugalije, Antonio Guterres: "Tokom pet decenija je Socijalistička Internacionala činila napore da doprinese unapređenju demokratije u svetu, i da pažnju svetske javnosti skrene na povrede ljudskih prava [...]" On dalje navodi:

"Socijalistička Internacionala ima jednu globalnu Agendu za reforme: ona je usmerena na jedan u njenim političkim strukturama više multipolarni i uravnoteženi svet, kao i na regulisanu globalizaciju, koja omogućava razvoj privrede, produktivnosti i svet-skog tržišta, ali u okviru pravičnosti, bez globalizacije siromaštva i produbljivanja podele između uspešnih, i onih ljudi, regiona ili zemalja, koji su isključeni iz blagoslova napretka. Sa druge strane, nužno je jačanje uloge internacionalnih i regionalnih institucija, da bi se izbegla nekontrolisana i divlja globalizacija [...]" (Guterres 2001).

Istorijat, današnja situacija i mogućnosti Socijalističke Internacionalne u perspektivi, treba predstaviti i evaluirati s obzirom na ovu programsku smernicu: odnos između demokratije, implicirajući ljudska prava kao preduslov za demokratiju, i globalizacije. Pri tom treba od samog početka konstatovati, da je zadatak zajednice demokratskih partija, da ovaj odnos praktično uobliče u globalno-društvenoj stvarnosti, i da ga ne obuhvate samo teorijski ili prvenstveno teorijski, pa da ga onda evaluiraju. Ipak, poznavanje naučno-teorijskog konteksta ovog praktičnog političkog zadatka ima

svakako smisla. Uz to se pokazuje, da su primenljiva političko-naučna saznanja o delovanju demokratskih partija, odnosno zajednica partija na globalnom nivou, do sada obrađena samo fragmentno, uz ograničenu vezu sa stvarnošću, kao i sa ograničenim opštim - dakle stvarno globalnim, a ne samo evropskim, odnosno "zapadnim" - značajem.

Globalna Demokratija - aspekti političko-naučne diskusije

Uopšteno gledano, u naučnoj kao i u političkoj diskusiji, nad pojmovima u kontekstu globalizacije, sve veći primat dobija konsenzus usmeren na činjenje. Socijalistička Internacionala definiše u apsolutnom skladu sa tim, u svom programskom Izveštaju "Governance in a Global Society" (Socialist International 2003) globalizaciju kao "Integraciju robnog i finansijskog prometa kao i kulturnih kontakata i informacija u globalnoj razmeri". Pojmovno sporazumevanje o istorijskom procesu globalizacije (Osterhammel/Petersson 2003) sledi konsenzus o nužnosti, da njime odgovorno upravlja. Global Governance je koncepcionalna orijentacija za to. Da Global Governance znači globalnu politiku, očigledno je - delimično se Governance prevodi i kao politika. Ovaj konsenzus obuhvata naročito u evropskom diskursu postulat, da bi Global Governance trebalo da bude demokratska. "Za razliku od ranijih talasa globalizacije, ovaj sadašnji teče sa predznakom Demokratije i Demokratizacije", konstatuje Klaus Müller (Müller 2002). A o tome, šta "demokratski" znači na globalnom nivou, u poslednjih pet godina se vodi intenzivna i protivrečna naučna diskusija.

Ona pre svega od Izveštaja Cardoso-Komisije, počinje da ulazi u političke sisteme na globalnom nivou, kao i na nivou pojedinih država. Kritično jezgro čini pri tom pitanje demokratske legitimisanosti globalne politike. "Teorija Demokratije ne daje direktan odgovor na problem, kako se demokratska politika uobličava pod globalnim uslovima" (Müller 2002). Političko-naučna kao i javna diskusija je jako određena pojmovima kao što je "Kraj nacionalne države", "Primat građanskog društva", "Ekonomizacija političkih procesa". Primeri ovih diskusija koji slede, mogu se umnožavati i razmenjivati. Ali, oni

* Član parlamenta SR Nemačke, Predsedavajući Komiteta Socijalističke Internacionalne za privredu, socijalno staranje i zaštitu životne sredine

odražavaju jednu dugačku, preovlađujuću tendenciju. Tako Claus Leggewie i Richard Münch pišu: "Politika će se u 21. veku voditi više nego ikada pre iznad, između i ispod svog etabliranog oblika u nacionalnim državama i između lokalnih, subnacionalnih, nacionalnih, transnacionalnih i supranacionalnih nivoa, dakle u sistemu od više nivoa". Pri tom se kristališe mišljenje, da "politika u tom sistemu od više nivoa neće moći da se izliva u tradicionalne kalupe reprezentativne demokratije nacionalnih država." (Leggewie/Münch 2001).

Drugi oblici demokratije će biti "postparlamentarni" misli Arthur Benz. Generalno, dakle i unutar države, zakonodavstvo, jedna od odlučujućih funkcija parlamenta, sve više će biti predmet kooperacije i pregovaranja. Pri tom će se u okviru kooperativne delatnosti države pregovorima utvrditi pravila, koja zamenjuju zakone. "Nezaobilazna je forma kooperativnog utvrđivanja prava u slučaju problema, koji prevazilaze granice nacionalne države. Dogovori između vlada nacionalnih država se postižu izvan parlamentarnih arena. Parlament će ovde pretrpeti faktički gubitak vlasti." (Benz 2001).

Benz vidi dva izlaza. Sa jedne strane, postoji jasna podela nadležnosti između nivoa države. U to spadaju institucija parlamenata na regionalnom nivou - primer je Evropska Unija - i institucija parlamenata na globalnom nivou. Tako zahteva David Held u "Democracy and the Global Order" (Held 1995). Benz misli da pomoću ideje globalne države "ne mogu da se prevaziđu međusobne zavisnosti između javnih i privatnih, između teritorijalnih i funkcionalnih, između globalnih, nacionalnih i lokalnih zadataka." Zato i Benz traga za "Formama demokratske politike [...], koje nisu upućene na parlamente." Zato on bira pojam "postparlamentarna demokratija." (Benz 2001).

Neka mi bude kod ovog pojma dozvoljeno, da ukažem na asocijacije na "vanparlamentarnu opoziciju" iz šezdesetih godina 20. veka. Diskursivni kontekst na početku novog milenijuma omogućava možda taj isti utisak: onda je to bio antiparlamentarizam odozdo, a danas je to antiparlamentarizam odozgo, sa elitarnom tendencijom.

Ovoj asocijaciji se i na osnovu samog Benz-a može prigovoriti, da postparlamentarna demokratija pre svega daje primat delovanju materijalnih argumenata u javnosti, kao i diskursivnom i deliberativnom angažmanu na probleme orijentisanih grupa. A ta javnost je internacionalna, i zato je značajna za demokratizaciju Global Governance /globalnog upravljanja/.

Na globalnom nivou se ove postavke zgušnjavaju u

konceptiju Governance-procesa sa uključenim organima i postupcima za teoriju pregovaranja. U akreditaciji nevladinih organizacija (NGO) pri Ujedinjenim Nacijama, ova konceptija je primenjena i institucionalizovana. Na taj način su Ujedinjene Nacije i Vlade koje ih čine, našle izlaz iz dileme u pogledu nepostojanja demokratske kontrole. U političkoj nauci se to, s jedne strane, predstavlja apsolutno afirmativno. Tako Barbara Holland-Cunz konstatuje, da političko-naučna linija razdvajanja delova politikoloških disciplina Političke teorije i Međunarodnih odnosa, može da se sastavi u koncepcijama demokratije pregovaranja i Governance. Konceptija: državne i naddržavne administracije; Governance se odnosi na globalno civilno društvo, koje može da (pregovara) trguje.

"Integrisanje građanskog društva u donošenje odluka [...] političkog sistema i [...] legitimacija za nađena rešenja, su u vremenima političke i partijske mrzovolje, političke vrednosti, koje treba visoko ceniti." Istovremeno se, međutim, pojavljuju demokratski orijentisane vrednosti, neuralgične tačke, "kada se napusti nivo idealno tipičnih postavki. [...] Koje aktere ko imenuje? Kako sistem institucija prerađuje svakodnevnu ekspertizu i protivekspertizu? Kako može građansko društvo da se zaštiti od vladajuće integracije?" (Holland-Cunz 2001).

Ovako glase samo neka pitanja, koja upućuju nazad na regulisane i izbornu legitimisane demokratske postupke. Ali, sa druge strane, u naučnoj diskusiji postoje i predlozi o reprezentativnim federalnim demokratskim strukturama na globalnom nivou. Iz Nemačke treba u vezi toga pre svega pomenuti Otfried-a Höffe-a. Höffe govori o Svetskoj Republici.

"Njen najviši organ, svetski zakonodavac kao Svetski parlament [...], mora da se sastoji od dva Doma, od jedne svetske Skupštine kao Skupštine građana (u njoj su zastupljene transnacionalne partije, ili transnacionalne kooperacije nacionalnih partija, ali eventualno i evladine organizacije), i od jednog svetskog Saveta kao Veća država [...]. Svetska država, u kojoj su zbog čovečanstva pravno-moralno napuštena univerzalna, pravna i demokratska pravila, treba da bude uređena kao supsidijerna i federalna Svetska Republika. Mi u njoj smo svetski građani, ali ne u ekskluzivnom načinu razumevanja. Svetsko građansko pravo ne zamenjuje nacionalno [...], nego stupa uz njega kao dopuna. Osim toga, ono uključuje velike regionalne međujedinice. Da li je neko primarno Nemač [...], a građanin Evrope tek posle toga, imaće da odlučuju Evropske demokratije [...]. Državljanin ili Evropljanin, ili sekundarno nešto drugo, dakle u stupnjevitom redosledu oba zajedno, a tercijerno smo Građani Sveta: Građani supsidijerne i federalne Svetske Republike" (Höffe 1999).

Komprimirano predstavljanje socijalno-teorijskih povezanosti, izvršio je Jürgen Habermas u svom prilogu "Da li konstitucionalizacija međunarodnog prava još ima neku šansu?". Njega motiviše pitanje, da li "Kantov projekat" demokratije koja prevazilazi granice i obezbeđuje mir, može u perspektivi da opstane, s obzirom na "podeljeni Zapad". U svom odgovoru, on razvija alternativu jednog "politički organizovanog svetskog društva", dakle jedne "Svetske Republike". S obzirom na postnacionalnu konstelaciju, u kojoj nacionalne države ne mogu više samo u sopstvenoj režiji da obezbeđuju granice svoje teritorije, osnove za život svog stanovništva, materijalne pretpostavke opstanka sopstvenog društva, Habermas pledira za politički organizovano Svetsko društvo kao sistem sa više nivoa, u kome regionalna ujedinjenja nacionalnih država kao što je Evropska Unija čine srednji nivo.

Habermas meri Kantovu ideju Svetske Republike prema realnostima na početku 21. veka i pozicijama neorealističke škole spoljne politike, na kojima se pre svega zasnivaju prava na vlast nacionalne države SAD. Ovaj smisao za realnost se preporučuje (Habermas 2004).

Politička praksa demokratije na globalnom nivou nije razvijena, samorazumevanje diplomatije, pa i realistične teorije međunarodnih odnosa su joj suprotstavljene, ili je bar ne unapređuju. Ovu problematiku teorije politike na internacionalnom, a time i na globalnom nivou, povezuje Kurt P. Tudyka (2003) u tri deficita:

- ne pita se za demokratsku legitimaciju svetske politike,
- izbacuje se njeno vladajuće, privatno, a to znači kapitalističko vođstvo i strukturiranje,
- Svetska politika se predstavlja kao proces koji polazi iz jednog centra ili iz više polova, dakle kvazi kao spoljna politika i politika bezbednosti na velikom prostoru.

Pošto je ovo Tudyk-ina kvintesenca prognostičkih objavljivanja, koja nasuprot istorijskim, mogu da budu orijentisa na primenu, praktični zadatak demokratizacije globalizacije mogao bi da sklizne u područje iluzornog.

Drastično se postavlja pitanje, da li demokratija na globalnom nivou stvarno može da funkcioniše.¹ Iskustvena stvarnost je pri tom demokratija u suv-

1 U pogledu toga, jedan novi kritički pregled kod Beisheim-a, Marianne/Nuscheler, Franz : Demokratija i Svetsko društvo, u : Hauchler, I./ Messner, D./ Nuscheler, D. (Hg.): Globalni trendovi 2004/2005, Frankfurt na Majni 2003, s. 31-48, videti i: Müller, a.a.O.

erenoj državi. Verovatno bez izuzetka, u realnu strukturu demokratije spada sposobnost funkcionisanja demokratskih partija koje su međusobno u konkurentskom odnosu. Ali, upravo te partije su esencijalno pogođene teorijski konstatovanim gubitkom funkcionisanja parlamenta, u vezi sa globalizacijom i Global Governance. Zbog osetne neefektivnosti parlamentarnog rada, opada izlaznost na izbore, i povezujuća snaga demokratskih partija se smanjuje.

Dakle, za demokratske parlamentarno orijentisane partije, postavlja se upravo pitanje koje je nužno orijentisano na delanje, kako one žele i mogu da utiču na uobličavanje globalne demokratije, i da li i u globalnom demokratskom sistemu imaju funkcije koje strukturiraju demokratiju.

Socijalistička internacionala je ovaj zadatak programski formulisala od 1989. godine, i prilikom stalnog rada na odgovarajućim koncepcijama aktuelno shvatila rastuću potrebu da se nadoknadi demokratski legitimisana globalna politika. To pokazuje moto njenog XXII Kongresa u Sao Paolu 2003. godine: The Return of Politics: For Just and Responsible Global Governance - for Globalisation Governed by the People.

Pri tom je istorija Socijalističke internacionale od 1951. godine deo političkog procesa globalizacije, koja od 19. veka spada u ciljeve socijalističkih partija, iako je najpre za to korišćen pojam internacionalizma.

Internacionalne zajednice demokratskih partija

Navedene deficite političkih nauka u pogledu globalne demokratije, znatno prevazilaze takođe priznati deficiti u pogledu uloge partija na globalnom nivou. Direktni uticaj partija "na stvarno uobličavanje" internacionalne politike se "malo ceni - očigledno i zbog značajnog deficita sistematskog istraživanja u ovom tematskom području" konstatuje Reinhold Roth (1994). On je verovatno u pravu, pri čemu još uvek ostaje nerazjašnjeno, da li stvarnost odgovara njenom naučnom i publicističkom predstavljanju.

Roth predstavlja razvoj internacionalnih zajednica demokratskih partija, pri čemu se on ograničava na socijalističke, hrišćansko-demokratske, konzervativne i liberalne zajednice (zeleno-ekološka partija, Global Greens, osnovana je tek posle objavljivanja njegovog priloga 2001 godine).² Pri tom se pokazuje, da je alternativa Desnica - Levica, koja je konstitutivna za funkcionalne demokratske strukture, uobličena upra-

2 uporediti <http://www.globalgreens.info/>, 13.05.2004.

vo i internacionalno, organizaciono, a pri tom i programski fundirano (Zöppel 2004).

Programski osnovanih Zajednica socijalističkih partija bilo je još i pre I svetskog rata. Njihova Prva Internacionala osnovana je 1864. godine, ali se raspala već 1870. Sledila je Druga internacionala 1889, koja se raspala sa izbijanjem I svetskog rata. Posle toga je i internacionalno došlo do cepanja na demokratske i totalitarne Socijaliste. Lenjin je 1919. god. osnovao Treću Internacionalu, a demokratski odgovor je 1923. bila Socijalistička Radnička Internacionala, koja se rasformirala 1940. godine. Godine 1951. osnovana je Socijalistička Internacionala.³

Hrišćansko-demokratske partije su se tek skoro 100 godina posle Socijalista, 1961. godine, našle u Hrišćansko-Demokratskoj Svetskoj Uniji, koja je 1982. promenila ime u Hrišćansko Demokratsku Internacionalu. Dodatno je 1983. god. osnovana Internacionalna Demokratska Unija (IDU). Njoj pripadaju "over 80 Conservative, Christian Democrat and likeminded political parties of the centre and centre right"⁴ iz preko 60 zemalja. Tadašnji Predsednik bio je australijski predsednik Vlade John Howard. Bitan programski dokument hrišćanskih demokrata je Politički Manifest donet 1977. godine, "koji se zasniva na koncepciji hrišćanskog personalizma i partnerstva, iz kojih se izvode vodeći pojmovi univerzalizam i solidarnost..." (Roth 1994.). Liberali su od 1947. godine ujedinjeni u Liberalnoj Internacionali, Liberal International (LI). Njoj pripadaju 62 partije kao puni članovi, i 18 sa statusom posmatrača. Predsednica je nekadašnja belgijska ministarka Annemie Neyts-Uyttebroeck.⁵ Aktuelni program je Liberalni Apel iz 1981. godine. On se zasniva "na maksimama lične, duhovne i ekonomske slobode najvećeg mogućeg broja ljudi, čije su pretpostavke tolerancija i razuman odnos između cilja i sredstva" (Roth 1994.).

Global Green Network (GGN) osnovan je u april 2001. na jednom Global Green Gathering u australijskom glavnom gradu Kanberi (Rensenbrink 2003.). Ovom osnivanju prethodili su u celom svetu susreti zelenih partija od 1990. god. GGN-u pripada 65 partija.⁶

3 U pogledu ovog razvoja uporediti: Braunthal, Julius: Istorija Internacionala, 3 knjige, Hanover 1961, 1963, 1971; Haupt, Georges; Program i stvarnost. Internacionalna socijaldemokratija pre 1914, Neuwied-Berlin 1970; International Association of Labour History Institutions - IALHI (Hg.), Socialist Internationals - A bibliography. Publications of the Social Democratic and Socialist Internationals 1914-2000, Bonn-Gent 2001; Dowe/Schneider, a.a.O.; Janitschek, a.a.O.; Miller, Susanne, Legenda i stvarnost. Istorija Socijalističke Internacionala, u: Napred od 11.11.1976.

4 <http://www.idu.org>, 14.05.2004.

5 uporedi <http://www.liberal-international.org>, 31.3.2004.

6 videti <http://www.globalgreens.info/>, 13.05.2004.

Njihova politička pozicija sadržana je u Povelji globalnih zelenih - Charta Global Greens, - koja je doneta u Kanberi; njena načela su: ekološka svest, socijalna pravda, učešće u demokratskom procesu, nenasilje, postojanost i uvažavanje različitosti.

Istorija Socijalističke Internacionala posle II Svetskog rata - od evropske do globalne Zajednice partija

Ponovno osnivanje jedne demokratske socijalističke Zajednice partija posle završetka II svetskog rata, određeno je značajnim globalnim istorijskim razvojem. Zabranjene socijalističke partije su ponovo formirane tamo gde je pobeđen fašizam; borba protiv fašističkih režima koji su i dalje postojali, kao što je to u Španiji ili Portugaliji bio slučaj, postala je cilj Socijalističke Internacionala. U Istočnoj Evropi došlo je do ponovnog tlačenja od strane komunističkih partija, koje su se ponovo ujedinile u Kominform International; kao pandan ovome su Socijaldemokratske partije u egzilu 1949. godine osnovale Socialist Union of Central and Eastern Europeans in Exil (SUCEE). 1951. su se 34 partije ujedinile u Socijalističku Internacionalu, većinom iz Evrope. Sa vanevropskim partijama su bile povezane u borbi protiv kolonijalizma, koji je sa fašizmom i komunizmom predstavljao treći globalni značajni nedemokratski oblik vladavine u ono vreme. Mesta održavanja sledećih konferencija pokazuju da je centralno područje bila Evropa: Milano 1952, Stokholm 1953, London 1955, Beč 1957, Hamburg 1959, Rim 1961, Amsterdam 1963, Brisel 1964, Stokholm 1966, Eastbourne 1969, Helsinki 1971, Beč 1972, Ženeva 1976.

Taj XIII Kongres 1976. godine, smatra se kongresom proboja internacionalizacije. Njemu je u maju 1976. prethodio socijaldemokratski skup vođa partija u Karakasu, u cilju intenziviranja aktivnosti Socijalističke Internacionala izvan Evrope (FR, 19.6.1976.). Vili Brandt je izabran za predsednika. Reimund Seidelmann označava XIII Kongres kao momenat reorganizacije i internacionalizacije (Seidelmann 1981.). Centralne radne teme su bile razoružanje, dijalog Sever-Jug, demokratizacija u Latinskoj Americi kao i posredovanje u aktuelnim sukobima i mere u pojedinim slučajevima povreda ljudskih prava (Napred 11.11.1976.).

Ove teme pokazuju da je Socijalistička Internacionala u to vreme bila umešana u oba sukoba koji su određivali svetski poredak kao i svetsku politiku, i to u sukob Istok-Zapad, kao i u sukob Sever-Jug. Pri tom je prilikom konferencije Socijalističke Internacionala o

razoružanju 1978. u Helsinkiju došlo do kontakata sa KPSU (Komunističkom partijom Sovjetskog Saveza) s jedne strane, a s druge strane sa SAD-administracijom - razgovore je vodio jedan predsednik iz Demokratske partije. Ovi kontakti su 1980. godine u odnosu na Sovjetski Savez nastavljeni, i posle 1985. sa izborom Gorbačova za Generalnog sekretara i intenzivirani, a republikanska SAD-administracija je posle 1980. godine odbila kontakte (Seidemann 1978). Ovi kontakti su zatim uticali na promene u Komunističkoj partiji Sovjetskog Saveza, koje su dovele od kraja komunističkih partija u Evropi, i otvorile put za nastanak demokratske Levice u ranijim komunističkim državama Srednje i Istočne Evrope (Timmermann 1988.).

Globalna politika u Socijalističkoj Internacionali

Gledano iz perspektive 2004. godine, Socijalistička Internacionala je najkasnije od 1976. godine i politički i organizaciono bila aktivna na globalističkoj orijentaciji. Ali, proces globalizacije je bio blokiran sukobom Istok-Zapad, i postao je tek po okončanju tog sukoba opet potpuno efikasan. Vili Brandt je trasirao put za programsko bavljenje Socijalističke Internacionalne globalnom politikom. Inicijative za sadržajno fokusiranje Socijalističke Internacionalne najčešće su pokretale partije-članice iz nacionalnih država, u koje su bili uključeni predstavnici Socijalističke Internacionalne. Brandt-ove inicijative za globalno-političku orijentaciju dolazile su na osnovu njegove uključenosti u globalne institucije, na osnovu predsedavanja u Komisiji Sever-Jug Ujedinjenih Nacija. Izjava o principima Socijalističke Internacionalne, koja je doneta na Stokholmskom Kongresu 1989. godine (Socialist International 1989.), nosi pečat ove povezanosti.

I sami natpisi njenih Odeljaka pokazuju i pojmovno novu orijentaciju. "Global Change and Future Perspectives" je naslov, koji nosi uvodni odeljak. Ovaj odeljak o Severu u Jugu ima podnaslov "Globalizacija" i počinje na sledeći način:

"Recent decades have been characterized by an accelerating internationalization of world affairs, or globalization. [...] New information technologies disseminate a mass culture to every corner of the world. [...] Globalization of the international economy has shattered the bipolar division of the world which dominated the era of Cold War". Poslednje decenije karakteriše ubrzana internacionalizacija svetskih događanja, ili globalizacija [...]. Pomoću novih informacionih tehnologija, prenosi se masovna kultura u sve delove sveta [...]. Globalizacija međunarodne ekonomije je uništila bipolarnu podelu sveta, koja je dominirala u eri Hladnog rata/ (Socialist International 1989).

Na sledećem, XIX Kongresu 1992. u Berlinu, Vili Brandt je predao dužnost Predsednika Socijalističke Internacionalne nekadašnjem francuskom predsedniku Vlade Pierre Maurois-u. Odluke Kongresa potvrđuju globalno-politički program Stokholmske Izjave o principima (Socialist International 1992).

Važilo je isto i za XX Kongres u Njujorku 1996. godine (Socialist International 1996).⁷ Na njemu je raniji predsednik Vlade Felipe Gonzales dobio nalog da dalje razvija globalno-politički program. Koraci u njegovom radu bili su Internacionalna konferencija Fondacije Friedrich Ebert 1998. "Uobličiti globalizaciju" (Friedrich-Ebert-Stiftung 1998) i završni izveštaj za XXI Kongres Socijalističke Internacionalne 1999. u Parizu. Na njemu je izabran novi predsednik, Antonio Guterres (Socialist International 1999).

Guterres je reorganizovao rad Komisija Socijalističke Internacionalne. Jedna komisija uređena je tematski po uzoru na tri dimenzije globalne koncepcije kontinuiranosti - Committee on the economy, Social Cohesion and the Environment. Iz rada na praktičnim predlozima za globalnu ekonomsku politiku, socijalnu politiku i politiku zaštite životne sredine, Komisija je razvila sveobuhvatnu koncepciju za Global Governance (Socialist International 2003.) sa socijaldemokratskog stanovišta, u kojoj je problematika demokratije na globalnom nivou, demokratska Global Governance, postala jedna od njene tri glavne tačke.

Od kraja devedesetih godina, razvila je najjače integrirana Regionalna organizacija internacionalne Socijaldemokratije, Socijaldemokratska partija Evrope (SPE), koncepcije za globalnu demokratiju u SPE Group Commission for Global Progress. Konferencija "Social Democracy in a Globalised World" 2002. godine u Kopenhagenu, dovela je do iniciranja jednog Global Progressive Forum-a⁸. Pod rukovodstvom ranijeg danskog predsednika Vlade, Poul Nyrup Rasmussen-a, od aprila 2004. predsednika SPE, usledio je Izveštaj "Evropa i novi globalni poredak", koji je objavljen u maju 2003. (Rasmusen 2003.). Rasmusen je posle toga inicirao "Grupu na visokom nivou o globalizaciji", koja je u februaru 2004. objavila Izveštaj "Evropa 2004. Promeniti budućnost"⁹.

7 Socialist International, XX Congress of the Socialist International, New York, 9-11. September 1996, Declaration on the World Economy.

8 Parliamentary Group of the Party of European Socialists/Party of European Socialists/ Danish Socialdemokratiet: Social Democracy in a globalize World, Copenhagen 2002.

9 Party of European Socialists, Politička Izjava. Grupa na visokom Nivou o globalizaciji: Evropa 2004. Promeniti budućnost, Brisel 2004.

Governance in a Global Society - The Social Democratic Approach¹⁰

Izveštaj Komisije Socijalističke Internacionale, usvojen na XXII Kongresu u Sao Paolu oktobra 2003, staje na polazno stanovište, da pod uslovima globalizacije, "democratic govaernance", dakle demokratska politika mora ponovo da bude razvijena. Pri tom je cilj socijaldemokratskog Pokreta, da svoje istorijske vrednosti - socijalnu pravdu i demokratiju - uskladi sa novim političkim izazovima, zadacima, procesima i instrumentima, koje je globalizacija dala. Ova socijaldemokratska koncepcija Global Governance, socijaldemokratski put ka politici u svetskom društvu, u suprotnosti je sa neoliberalnom ideologijom tržišta, sa neokonzervativnom Agendom i sa unilateralizmom. Socijaldemokratska alternativa želi da dinamiku globalnog tržišta poveže sa socijalnim, ekološkim i demokratskim vrednostima. Njegova realizacija iziskuje građane, organizacije, partije, parlamente i vlade građanskog društva, koje rade globalno, orijentisane na demokratske vrednosti.

Socijaldemokratska alternativa globalne politike sledi neophodnu svest, da proces globalizacije predstavlja poseban izazov za demokratsku Levicu. Više od jednog veka je demokratska država bila njen centralni instrument za postizanje pravednijeg i demokratskijeg društva. Ovaj Projekat je svoju najizraženiju konkretizaciju doživio u državama socijalne sigurnosti u Zapadnoj Evropi posle II svetskog rata. Globalizacija očigledno ugrožava njene tekovine, jer globalni ekološki i socijalni problemi, kao i ekonomska konkurencija manje razvijenih država, utiču na ove evropske države socijalne sigurnosti i blagostanja.

U cilju savladavanja globalnih izazova demokratske Levice, formuliše se jedan novi trougao globalno-političkih principa: stalni razvoj, ljudska prava i demokratija. Svaki od ova tri principa ima tri dimenzije:

- Kontinuirani razvoj obuhvata - svesno u ovom redosledu - zdravu životnu sredinu, ekonomski napredak i socijalnu pravdu,
- Ljudska prava obuhvataju individualnu sigurnost, kulturni identitet i socijalnu integraciju,
- Demokratija obuhvata Good Governance, transparentnost i paricipaciju.

Ova tri principa su odgovor na tri osnovna politička pitanja: ko, kako i za koga? Odgovor na "kako?" glasi: "Globalni razvoj kao zadatak uobličavanja politike treba da bude stalan". Odgovor na "za koga?" glasi: "za sve", i on je temelj univerzalne politike ljudskih

prava. Ljudska prava su pri tom jedan poseban univerzalni princip, ali istovremeno i integrativna pretpostavka cilja demokratije. Odgovor na pitanje "ko?" glasi: "Došlo je vreme da se stvore efikasnije demokratske strukture globalne politike."

Ovaj odgovor pokazuje i mogućnosti Socijalističke Internacionale kao svetske Zajednice partija, u vezi između globalizacije i demokratije. Pri tom se njen pogled upravlja kao prvo, na Global Governance, koju u njenoj orijentisanosti na vrednost treba razumeti kao Good Governance, i koja treba da bude efikasna sa karakteristikama pravne države, a pri tom demokratska, pošto se input i output legitimitet globalne demokratije takođe ne mogu razdvojiti.

" Globalna stalna efikasnost iziskuje pre svega - jedan UN-Savet bezbednosti za Kontinuirani razvoj, kao dopunu reformisanog Saveta bezbednosti, i - jedan sistem internacionalnih institucija, koji stabilizuje svetsku privredu.

- Globalno svojstvo pravne države iziskuje institucije za rešavanje međudržavnih sukoba, kao što je Međunarodni sud pravde, Međunarodni krivični sud ili Međunarodni centar Svetske banke za rešavanje sporova u oblasti investicija.

- Globalna demokratija povezuje Good Governance sa transparentnošću i participacijom. Transparentnost odluka i procesa je utoliko nužnija, ukoliko je viši nivo odluka.

Organizacije građanskog društva su imale važnu ulogu u procesu uspostavljanja transparentnosti na globalnom nivou. Njihovo učešće u "Global Governance" se u poslednjoj deceniji na taj način povećalo. Zahvaljujući ovom velikom angažmanu i sa njim povezanom znanju, nevladine organizacije su mogle na svetskim konferencijama da odigraju značajnu ulogu. One su postigle konsultativni status pri Ujedinjenim Nacijama. Svakako, uloga nevladinih organizacija se ne sme preceniti. One svojim znanjem i angažovanjem utiču na odluke na globalnom nivou, ali same nisu nosioci odluka. Barbara Holland-Cunz je izložila odgovarajuće probleme (Holland-Cunz 2001). Tako su za Socijalističku Internacionalu demokratski izabrani parlamenti i vlade jedini legitimisani akteri za postavljanje globalnih pravila i standarda, i za donošenje odgovarajućih globalno-političkih odluka. Samo oni su obavezni da polažu račune svojim biračima. Nije moguće da se ova odgovornost prenese na privatne aktere - bilo na Nevladine organizacije, bilo - što je još problematičnije - na multinacionalna preduzeća.

Razvoj stabilnih demokratskih struktura bio je u protekla dva stoleća određen razvojem konkurentskih demokratskih političkih partija. Ove strukture su

građanima omogućavale da biraju između političkih alternativa koje povezuju različite vrednosti, teorije i projekte. Tako Socijalistička Internacionala razume partije kao posrednike između društava i vlada. One vrše funkciju političkih integracija. Partije su zloupotrebljavane u totalitarnim i autoritarnim političkim sistemima, a naročito u vreme komunizma i fašizma. Jednopartijski sistemi su nastali, i oni su fundamentalno suprotni sa zahtevima demokratskih struktura.

U demokratskoj Evropi, a kako internacionalne partijske zajednice pokazuju, i globalno, razvila se alternativa između partija demokratske Levice i demokratske Desnice. Politički princip Desnice i Levice tako spada u osnovnu demokratsku strukturu, koja je na važeći način institucionalizovana u većini parlamenata. Globalizacija zahteva da tako alternativno strukturirane velike partijske zajednice svoj rad intenziviraju, jer su i na svetskom nivou potrebne alternativne političke osnovne vrednosti i strategije. Na taj način se postavlja zadatak, da se globalni politički sistem parlamentarizuje. Razmišljanja o parlamentarnoj skupštini Ujedinjenih Nacija su na dnevnom redu. Prethodnica za to je Interparlamentarna Unija, koja je formirana još pre sto godina. Ako parlamentarizacija na globalnom nivou treba da funkcioniše, velikim partijskim porodicama je potrebna veza sa partijama koje im ne pripadaju. To se, uzimajući u obzir Kinu, Indoneziju i Rusiju, odnosi na cca. jednu trećinu svetskog stanovništva, a istovremeno i na dve od tri moćne države koje imaju pravo veta u Savetu bezbednosti Ujedinjenih Nacija, a koje su istovremeno i atomske sile.

Akcioni plan za globalnu demokratiju

Za načelnu orijentaciju Socijalističke Internacionalne kao globalne organizacije, kao globalne Zajednice partija, potrebne su konkretne akcije da bi se mogla sprovesti. One su sadržane u Akcionom planu koji je deo koncepta Global Governance. On ima 11 tačaka, i to:

1. Svetska diskusija o Konceptu sa organizacijama građanskog društva i naučnicima. Prvi korak je bio Globalno progresivni forum koji je održan u novembru 2003. godine.
2. Diskusija o Konceptu sa drugim, na svetskom nivou organizovanim partijskim zajednicama, dakle sa IDU, IL i Global Greens.
3. Predlozi reforme Ujedinjenih Nacija.
4. Koordinacija parlamentaraca partija-članica Socijalističke Internacionalne na internacionalnim konferencijama parlamentaraca, a naročito u Interparlamentarnoj Uniji. Sa tim se počelo u aprilu

2003. u Santiago de Chile, a dalji skupovi su održani u oktobru 2003. u Ženevi i u aprilu 2004. u Meksiko Sijtu.

5. Regionalizacija Global-Governance-Koncepta. Ovo važi za Severnu Ameriku, Latinsku Ameriku, Evropu, Rusiju i države nekadašnjeg Sovjetskog Saveza, za Srednji Istok, Afriku, regione Azije kao i Australiju i Novi Zeland.
6. Objavljivanje stavova Socijalističke Internacionalne o konferencijama koje održavaju UNO, međunarodne finansijske institucije i grupa G8.
7. Saradnja Socijalističke Internacionalne sa bliskim saradnicima UNO, međunarodnih finansijskih institucija i drugih internacionalnih institucija,
8. Uticaj Socijalističke Internacionalne kod globalno-političkih pitanja na parlamentarce i predstavnike vlada njihovih partija-članica.
9. Koordinacija parlamentaraca partija-članica Socijalističke Internacionalne na regionalnim konferencijama, kao na primer OEBS-a ili Saveta Evrope, kod ovog poslednjeg u saradnji sa SPE.
10. Pokušaji alternativno-demokratskog strukturiranja internacionalnih parlamentarnih konferencija.
11. Saradnja sa partijama u SAD (a pre svega saradnja sa Femokratama), u Rusiji i u Kini (odnosi sa Komunističkom partijom Kine, iako ona ne odgovara koncepciji demokratske partije, kako je razume Socijalistička Internacionala).

SI-Councils u Madridu i Johanesburgu i sednice SI-izvršnih organa

Za Socijalističku Internacionalu je očigledno jednostavnije da formuliše koncepcije, nego da se bavi praktičnim organizacionim radom. To nije ništa novo:

"Granice i mogućnosti Socijalističke Internacionalne ne određuje samo internacionalni sistem [...], nego one zavise i od unutrašnjih struktura SI [...]. Kao savez samostalnih organizacija-članica, SI ne poseduje ni centralnu formalnu nadležnost za sprovođenje čak i zajednički sačinjenih i donetih zahteva prema pojedinim organizacijama-članicama, niti ona - odnosno njen Sekretarijat (loše opremljen, primedba autora) - može da utiče na veće organizacije-članice [...] da se ponašaju na određeni način".

Ove konstatacije Seidelmann-a iz 1981. godine važe i dalje (Seidelmann 1981). U poređenju sa ovim, sadašnji SI-Predsednik Antonio Guterres je upadljivom konsekvencijom orijentisan na efikasne akcije. Na prvom Council-u posle XXII Kongresa 7/8. februara 2004. godine (Socialist International 2004), podneo je predsednik italijanske partije Democratici de Sinistra, Piero Fasino, organizacione zaključke, koje

je godinu dana pre toga na jednom Council-u u Rimu dobio zadatak da sačini (Socialist International 2003).

Najvažniji od njegovih 15 predloga odnosi se na sastav i način rada Izvršnog komiteta, koji postoji od XXI Kongresa u Parizu 1999. On više me mora da se sastoji od predsednika partija ili šefova Vlada, koji za to zaduženje, kako se pokazalo, očigledno nemaju vremena. Izvršni komitet treba po mogućnosti da se sastaje svaka dva meseca. Madridski Council je na predlog predsednika Antonia Guterres-a imenovao u ovaj Komitet Rolanda Araya (Kosta Rika), Massima D'Alema (Italija), George Foulkes-a (UK), Göran-a Persson-a (Švedska), Heidemarie Wiczorek-Zeul (Nemačka) i Nkosazana Clarice Dlamini Zuma (Južna Afrika), a osim njih i predsednike Komiteta, predsednicu Internacionalnih socijalističkih žena (SIW) i Generalnog sekretara Socijalističke omladinske Internacionalne (IUSY).

Za globalnu politiku su u skladu sa Fassino-vim predlozima osnovani Committee on the Economy, Social Cohesion and the Environment kao i Committee on Peace, Democracy and Human Rights, sa Christophom Zöpel-om (Nemačka) i Pierom Fassinom kao predsednicima. Ovim Komitetima su dodeljene radne grupe za reformu Ujedinjenih Nacija i za reformu Bretton Woods-sistema. Regionalni komiteti postoje - opet u skladu sa predlozima Fassino-a - za Latinsku Ameriku, Afriku, Aziju, Balkan, Istočnu Evropu i Kavkaz, Mediteran i Srednji Istok.

Dalji bitni predlozi Fassino-a usmereni su na jačanje Sekretarijata i poboljšanje njegovog rada s javnošću. Svojim predlozima o stavovima Socijalističke Internacionalne o globalnim događajima, o saradnji sa Demokratama SAD-a, o učešću u IPU i regionalnim konferencijama parlamentaraca, Fassino prihvata inicijative Akcionog plana.

Do kraja 2004. godine održana su u Budimpešti, Atini i Johaneshburgu tri sastanka novog Izvršnog odbora. Za prvi, 14. maja, sačinjen je zajednički dokument Predsednika i Generalnog sekretara. Rezultati su sadržani u jednom dopisu Generalnog sekretara Socijalističke Internacionalne.

Bitni zaključci za sprovođenje Akcionog plana iz Sao Paola i Fassino-vih predloga iz Madrida su: intenziviranje dijaloga sa organizacijama građanskog društva, Akcioni plan za koordiniranje Socijalističke Internacionalne na međunarodnim Konferencijama parlamentaraca, početak regionalizacije koncepta Global Governance u Latinskoj Americi i Africi, inicijative za saradnju sa partnerima u Rusiji i Indiji - poseba predsednika i jedne Delegacije Komunističkoj partiji Kine je obavljena još u februaru, poboljšanje

komunikacione strategije, priprema sastanaka sa predstavnicima u internacionalnim institucijama.

Saradnja sa demokratama iz SAD se posle predsedničkih izbora nastavila u obliku jednog Workshop-a koji je organizovao Democratic Institute (predsednica Medlin Olbrajt) na teme Nation-Building i politika zapošljavanja. Predsednik Socijalističke Internacionalne Guterres i SPE-predsednik Rasmusen su učestvovali u ovom radnom sastanku. Posle parlamentarnih izbora u Indiji, jedna delegacija Socijalističke Internacionalne posetila je Indiju. Nisu donete nikakve odluke, kako da se izgrade odnosi sa partijskim sistemom u Rusiji. Pre nego što je doneta odluka o organizovanju XXII Kongresa u Sao Paolu, Guterres je imao u vidu Moskvu. Teroristički napad u Moskovskom Musical-teatru, a time i sukob u CČečeniji uopšte, bili su razlog što je odustao od Moskve. Noviji kontakti zaostaju za prioritetima u pogledu Brazilije, Indije i Kine.

I u partijama-članicama, kao što je SPD, prošlo je neko vreme između partijskih kongresa i personalnog etabliranja odnosnih promenjenih struktura. To još u većoj meri važi za Socijalističku Internacionalu i odgovarajuće konsekvence posle njenih kongresa. U međuvremenu je u Johaneshburgu održan drugi Council posle Sao Paola. On je doneo prvi polugodišnji Izveštaj o demokratskoj politici u cilju kontinuiranog razvoja u Svetskom društvu. Na Svetskom socijalnom forumu januara 2005. u Porto Allegre, Socijalistička Internacionala je predstavila jedan sveobuhvatni Izveštaj o reformi UNO. Kontakti sa partijama u SAD, u Rusiji i Kini morali bi dalje da se konkretizuju 2005. godine. Moglo bi da se vidi, da li će se pojaviti mogućnosti za razgovor o IDU, LI i Global Greens. Dalji koraci se mogu očekivati od 3. Council-a posle Sao Paola krajem maja u Izraelu i Palestini.

Na početku 2006. godine bi trebalo izvući bilans. Možda će tada moći bolje da se spozna stvarnost globalno-političkog delovanja partija i njihovih globalnih partijskih Zajednica, nego što je pokazuje njihova sadašnja naučna percepcija.

Christoph Zöpel
Socijalistička Internacionala i globalna Demokratija

Za globalizaciju je potrebno da bude politički uređena, pri čemu njeno demokratsko utemeljenje mora da proistekne iz globalnog društva. Doduše, još uvek ne postoji Svetska Republika sa izvršnom vlašću koju kontroliše Parlament, ali postoji politički sistem tog Svetskog društva sa mnoštvom institucija i organizacija *global governance*, čija se politika najčešće

zasniva na međudržavnim sporazumima, na koje, međutim, sve više deluje globalno građansko društvo koje se razvija. U politički sistem Svetskog društva spadaju svakako i internacionalni savezi partija.

Socijalistička Internacionala (SI) je najstariji internacionalni savez partija. Prvobitno (osnovana 1951.) pretežno evropska Organizacija, ona se sve više internacionalizovala. U najnovije vreme, ona je sačinila Program za Governance in a *Global Society*. Tri osnovna principa su: **stalni razvoj, ljudska prava i demokratija**. Oni treba da se sprovedu u Akcionom planu koji obuhvata jedanaest tačaka, i predviđa jaču ulogu SI kroz sopstvene političke predloge kako na globalnom, tako i na regionalnom planu. Da ne bi samo formulisala koncepcije, nego i efikasnije potstakla njihovu realizaciju, izvrši organi SI su se poslednjih godina i sami reformisali. Prvi rezultati su vidljivi. Tako je Socijalistička Internacionala sa sopstvenim stavovima istupila na Svetskom socijalnom forumu 2005. u Port Alegre-u. 2006. Treba da bude sačinjen bilans, koji će možda pokazati da Savezi partija apsolutno mogu da preuzmu važnu ulogu u uobličavanju globalne politike.

Literatura

Benz, Arthur: Postparlamentarna demokratija i kooperativna država u: Leggewie/Münch, a.a.O., s. 263 ff.
Fondacija Friedrich Ebert (Hg.): Urediti globalizaciju, Internacionalna Konferencija, 17. i 18. juni 1998, Berlin 1998.
Guterres, Antonio: Predgovor Predsednika Socijalističke Internacionalne, u: Dowe, D./Scheider, M. (Hg.): Dodatna publikacija za 50 godina Socijalističke Internacionalne. Izložba Fondacije Friedrich Ebert, Bonn 2001.
Habermas, Jürgen: Podeljeni Zapad, Frankfurt a.M. 2004.
Held, David: Democracy and the Global Order, Kembriđž 1995.
Höffe, Otfried: Demokratske perspektive globalizacije, u: Novo Društvo. Frankfurtske sveske 6/2001. s. 363. Opširno o tome: Demokratija u veku globalizacije, Minhen 1999.
Holland-Cunz, Barbara: Perspektive demokratije pregovora - Governance procesi sa stanovišta politike žena, u: Leggewie/Münch, a.a.O., s. 281 ff.
Leggewie, Claus/ Münch, Richard: Uvod: Politika na prostorima bez granica, u: ovo (Hg.): Politika u 21. veku, Frankfurt/Main 2001, s.9.
Müller, Klaus: Globalizacija, Frankfurt/Main 2002, s. 21-23.
Osterhammel, Jürgen/Petersson, Niels P.: Istorija globalizacije, Minhen 2003.
Parliamentary Group of the Party of European Socialists/Party of European Socialists/Danish Socialdemokratiet: Social Democracy in a Globalised World, Kopenhagen 2002.
Party of European Socialists, Politička izjava, Grupa na visokom nivou o globalizaciji: Evropa 2004. Promeniti budućnost, Brisel 2004.
Rasmussen, Poul Nyrup: Evropa i novi globalni poredak. Izveštaj za Socijaldemokratsku partiju Evrope, Brisel 2003.
Rensenbrink, John: A Brief History of the Global Green Network, avgust 2003.
Roth, Reinhold: Političke partije i internacionalna politika, u: Nohlen, D. (Hg.) Leksikon politike, knjiga 6, Minhen 1994, s. 412-415.
Seidelmann, Reimund: Konferencija Socijalističke Internacionalne o razoružanju, i njen doprinos vojnom opuštanju, u: Novo društvo

25 god. (1978), s. 469-476.
Seidelmann, Reimund: Socijalistička Internacionala kao partijski pokret i politički krčilac puta, u: Evropa-Arhiv, 36. god. (1981), s. 659-668.
Socialist International, Council of the Socialist International, Madrid, 7.-8. februar 2004.
Socialist International, Council of the Socialist International, Rim, 20.-21. januar 2003.
Socialist International, XIX Congress of the Socialist International, Berlin, 15.-17. septembar 1992.
Socialist International, XX Congress of the Socialist International, Njujork, 9.-11. septembar 1996, Declaration on the World Economy.
Socialist International, XXI Congress of the Socialist International, Pariz, 8.-10. novembar 1999, Declaration of Paris.
Socialist International: Declaration of Principles of the Socialist International, Štokholm, Juni 1989.
Socialist International: Governance in a Global Society - The Social Democratic Approach, Equal Opportunities and Participation for Women and Men, Poor and Rich, Developing, Transitional and Developed Countries, u: to (Hg.) XXII Congress of the Socialist International, Sao Paolo, 27.-29. oktobar 2003, s. 23-109.
Timmermann, Heinz: Komunistička partija Sovjetskog saveza i internacionalna Socijaldemokratija. Promene akcenta u znaku "novog mišljenja" u: Novo Društvo. Frankfurtske sveske, 35. god. (1988), s. 1157-1162.
Tudyka, Kurt P.: Tragovima utopije u svet 21. veka: Indicije iz političko-naučnih osnovnih škola, u: Fues, Thomas/Hippler, Jochen (Hg.): Globalna politika, svečani prilog za Franz-a Nuscheler-a, Bonn 2003, s. 378-394.
Zöppel, Christoph: Levica i Desnica kao demokratske alternative globalne politike, u: Perspektivni trendovi, 21. god. (2004), Sveska 1, s. 73-79.
Frankfurter Rundschau (Frankfurtski Dnevnik) od 19. juna 1976.
Ženevski Kongres Socijalističke Internacionalne: Napred od 11.11.1976.
<http://www.liberal-international.org>, 31.3.2004. Liberal Aerogramme, Issue 46, 2003.
<http://www.globalgreens.info/>, 13. + 14.05.2004.
<http://www.idu.org>, 14.05.2004.